

ОСОБЛИВОСТІ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ В ДОВОЄННИЙ ПЕРІОД (2016-2021 рр.)

Гордійчук Світлана Вікторівна,
доктор педагогічних наук, професор, в.о. ректора

Шатило Віктор Йосипович,
доктор медичних наук, професор, радник ректора

Горай Ольга Вінцентівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
проректор з соціально-гуманітарної роботи та міжнародної діяльності

Поплавська Світлана Дмитрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з навчальної роботи
Житомирський медичний інститут Житомирської обласної ради

Вступ. В останні роки російської агресії проти України(2014-2021 р.р.) і до повномасштабного вторгнення росії в Україну(24 лютого 2022 р.), почали формуватися негативні тенденції в демографічній ситуації, – зменшення народжуваності, високими показниками захворюваності і смертності, посилена міграція населення, що призводить до формування від’ємного показника природного приросту в житомирському регіоні.

Дослідження динаміки стану здоров’я, народжуваності, смертності і природного руху населення є актуальною проблемою для пошуку шляхів зменшення депопуляції, як в окремих громадах і регіонах так і в державі в цілому.

Мета роботи: дослідити закономірності і особливості демографічних процесів з початку воєнного вторгнення росії в Україну і до повномасштабної війни росії проти України. Визначити пріоритетні проблеми з метою формування комплексу заходів проти депопуляції, підвищення народжуваності та зменшення захворюваності і смертності.

Матеріали та методи: дослідження проведено в період з 2016 по 2022 роки. Дослідження передбачали аналіз показників статистичних матеріалів обласного та державного рівнів. Базою проведення дослідження є дані Державної служби

статистики(ДСС) України, банку даних «Статистика населення України. Тематичні розділи».

Результати та обговорення: Відповідно до даних ДСС України чисельність населення області в 2021 році становить 1 186 864 осіб (1 187 633 – постійне населення).

Отримані дані останніх п'яти років та за результатами перепису населення (2001 р.) свідчать про значне зменшення чисельності населення, на 14.6% (202602), а в середньому, в період 2001-2021 рр, населення області зменшувалось, в середньому, на 10 тисяч осіб щорічно.

Міграційний рух населення Житомирській області. Аналіз даних за досліджуваний період, виявив, що кількість вибулих перевищує кількість прибулих, тобто міграційний рух становить, в середньому, мінус 4,0% (– 656) на рік. Однак, в обласному центрі, м. Житомир, міграційний процес є позитивним, в середньому, приріст на 7,0 – 9.0% .

Демографічне навантаження на осіб працездатного віку значно перевищують показники по Україні, особливо у сільській місцевості.

Наводимо статистичні дані демографічного навантаження на населення у віці 15-64 та 16-59 років за в Україні та в Житомирській області станом на 01.01.2020 року

на 1000 осіб у віці:					
15-64 роки			16-59 років		
загальне навантаження	у т. ч. особами у віці:		загальне навантаження	у т. ч. особами у віці:	
	0-14 років	65 років і понад		0-15 років	60 років і понад

Міста та сільська місцевість

Україна	480	226	254	671	272	399
Житомирська область	496	247	249	687	296	391

Сільська місцевість

Україна	519	254	265	712	304	408
Житомирська область	550	260	290	743	310	433

Середня очікувана тривалість життя у 2020 році в Україні становить – 72,01 р., для чоловіків – 66,92 р., для жінок – 76,98 р., в Житомирській області вона складає – 70,28 р., в чоловіків 64,82 р., у жінок – 75,91 р.

Загальний коефіцієнт народжуваності останні 5 років має тенденцію до зниження, в 2020 році він знизився на 3,8% та становить 7,6 на 1000 населення, проти 7,9 у 2019 році, у сільській місцевості зниження показника відбулося на 2,4%, а у міських поселеннях показник знизився на 5,3 %.

Загальний коефіцієнт смертності впродовж останніх 5 років поступово зростає і за 2020 рік зріс на 7,3% й становить 17,6 на 1000 населення, тоді як у 2019 р. зафіксований показник 16,4 на 1 тис.населення. Коефіцієнт смертності серед сільського населення зріс на 3,5%, а серед міського населення показник зріс на 11,4%.

Коефіцієнт природного приросту населення останні 5 років(2016-2020 рр), також, має негативну тенденцію і у 2020 році склав (-) 10,0 на 1000 населення, проти (-) 8,5 на 1 тис. у попередньому році, серед сільського населення (-) 12,4 на 1 тис. проти (-) 11,5 на 1 тис. в 2019 р., а серед міського (-) 8,4 на 1 тис., проти (-) 6,4 на 1 тис. у 2019 р.. В порівнянні з 2019 роком обсяг скорочення населення збільшився на 1747 осіб (16,9%), водночас кількість живонароджених зменшилася на 468 немовлят, число померлих збільшилося на 1279 осіб. Природній приріст населення в області у 2020 році склав (-) 12061 осіб, враховуючи міські поселення (- 6007) та сільські місцевості (- 6054).

Сучасна демографічна криза, як в Україні так і в Житомирській області характеризується високим рівнем смертності, низьким рівнем тривалості життя.

У 2021 році в Житомирській області пріоритетними причинами залишаються хвороби системи кровообігу, новоутворення, ситуаційно третю позицію зайняв COVID-19 і його ускладнення, які разом складають 84,4% від усіх причин смертності.

Структура смертності населення Житомирської області в досліджуваній період мала незначні коливання, але була по структурі стала: 1 місце - хвороби системи кровообігу – 69,6% (71% у 2019 році); 2 місце - злоякісні новоутворення

– 10,6% (11,1% у 2019 році); 3 місце - зовнішні причини смерті – 4,7% (5,2% у 2019 році); 4 місце - хвороби органів травлення – 3,5% (3,9% у 2019 році); 5 місце - хвороби органів дихання – 2,3% (2,1% в 2019 році).

Висновки.

1. На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що з початком війни росії проти Укаїни, демографічна ситуація загострилася як в Житомирській області так і в цілому в Україні, з формуванням стійкої тенденції до депопуляції.

2. Природний приріст в досліджуваній період постійно від'ємний, оскільки показник народжуваності знижується, а смертність зростає.

3. Статеві-вікова структура населення відповідає регресивній віковій структурі населення, тобто збільшення частки людей старших вікових груп.

4. Поглиблюється проблема смертності населення у працездатному віці.

5. Основними причинами смертності населення області залишаються хвороби системи кровообігу, новоутворення, зовнішні причини смерті, хвороби органів травлення, хвороби органів дихання.

6. За результатами проведеного дослідження постає завдання необхідності розробки цільових програм соціально-економічного розвитку з метою відтворення людського потенціалу і запобігання негативного впливу демографічних процесів на подальший соціально-економічний розвиток і поліпшення громадського здоров'я.